

ข้อมูลประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน The information of ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC

ธดา สิทธิธาดา

กลุ่มวิชาอาเซียนศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
siththada@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอข้อมูลประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งเป็น 1 ใน 3 เสาของประชาคมอาเซียน คือ 1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ที่จะเปิดใช้ร่วมกันในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 โดยในขณะนี้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ คือ 1) สาธารณรัฐอินโดนีเซีย 2) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ 3) สาธารณรัฐสิงคโปร์ 4) สหพันธรัฐมาเลเซีย 5) ราชอาณาจักรไทย 6) เนการ่า บรูไนดารุสซาลาม 7) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 8) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 9) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ 10) ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยทั้งหมดเป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประเทศทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, อาเซียน, ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน, เอเชีย

Abstract

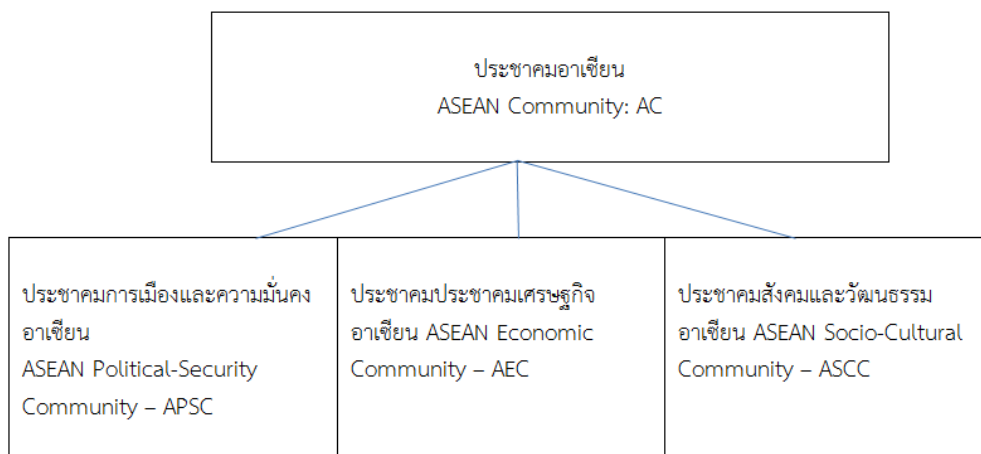
This article presents ASEAN Socio-Cultural Community or ASCC. It was 1 of 3 ASEAN Community: 1) ASEAN Political-Security Community – APSC 2) ASEAN Economic Community – AEC and 3) ASEAN Socio-Cultural Community- ASCC and these are going to grand opening in 2015. Association of South East Asian Nations: ASEAN were 10 countries member. They were 1) Republic of Indonesia 2) Republic of the Philippines 3) Republic of Singapore 4) Federation of Malaysia 5) Kingdom of Thailand 6) Negara Brunei Darussalam 7) The Socialist Republic of Vietnam 8) The Lao People's Democratic Republic 9) Republic of the Union of Myanmar and 10) Kingdom of Cambodia. All of them were the countries in South East Asian region. The objective of Association of South East Asian Nations: ASEAN were Political-Security Economic Socio-Cultural focus on the sustainable development countries in the future.

Keywords: Association of South East Asian Nations, ASEAN, ASEAN Socio-Cultural Community, ASCC

1. บทนำ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) ได้ลงนามปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เมื่อปี พ.ศ. 2546 ในปฏิญญาฯ ฉบับที่ 2 นี้ ระบุชัดเจนให้สร้างประชาคมอาเซียนขึ้น บนองค์ประกอบเสมือนเป็นสามเสาที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า “pillar” ภาษาทางการของกระทรวงการต่างประเทศของไทยเรียกว่า “เสาหลัก” แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) เสาที่ 1 ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community – APSC) 2) เสาที่ 2 ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และ 3) เสาที่ 3 ความร่วมมือด้านสังคมและ

วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเป็นหนึ่งในสามเสาหลักความร่วมมือเพื่อสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 เป็นเป้าหมายการรวมตัวกันทางสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน เพื่อทำให้อาเซียนเป็นสังคมที่สมาชิกมีความเอื้อ-อาทรต่อกัน ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการพัฒนาในทุกด้าน และมีความมั่นคงทางสังคม ผลกระทบที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์และการขยายจำนวนสมาชิกของอาเซียนจนครบสิบประเทศในปัจจุบัน นำมาซึ่งความแตกต่างหรือความเหลื่อมล้ำของระดับการพัฒนาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้กำหนดนโยบายของประเทศสมาชิกอาเซียนริเริ่มจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ขอรืเริ่มว่าด้วยการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน เป็นหนึ่งในความพยายามครั้งล่าสุดที่จะแก้ไขและรับมือกับผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวทางกันของอาเซียน และกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้อาเซียนต้องเผชิญทั้งภัยคุกคามความมั่นคงแบบดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาโลกร้อน และโรคระบาด ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมืออย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความร่วมมือกันในด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียนมีความกินต้อยู่ดีและประเทศสมาชิกอาเซียนมีฐานะทางสังคมที่ทัดเทียมกันมากยิ่งขึ้น จากที่กล่าวมาผู้เขียนขอสรุปขอบเขตของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เพื่อให้เข้าใจดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC)

ในส่วนของเสาสังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC) ต่อไปนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมาย กลไกในการทำงาน สาระสำคัญของแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ความคืบหน้าของการดำเนินการ ประเด็นสำคัญในความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน รวมถึงแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ค.ศ. 2009 - 2015) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2. เป้าหมาย

ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้การรับรองแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งจะกำหนดกรอบและกิจกรรมที่จะทำให้อาเซียนบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมภายในปีเป้าหมาย 2558 โดยแผนงานฯ จะเน้นให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาคมอาเซียนที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชน เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการให้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน (ENN: EDUZONES NEWS NETWORK ศูนย์ข่าวการศึกษาไทย.ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน. (online) accessed 19 กันยายน 2555, Available from www.enn.co.th) คือ

2.1 การพัฒนาสังคม โดยการยกระดับความเป็นอยู่ของผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในถิ่น ทุรกันดาร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

2.2 การฝึกอบรม การศึกษาระดับพื้นฐานและสูงกว่า การพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างงาน และการสร้างกลไกการให้ความคุ้มครองทางสังคม

2.3 การส่งเสริมความร่วมมือในด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เช่นโรคเอดส์ ไข้หวัดนก และโรคซาร์ส

2.4 การจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2.5 การส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเขียน นักคิดและศิลปินในภูมิภาค รวมถึงการส่งเสริมความเป็นตัวตนหรือที่เรียกว่า ‘อัตลักษณ์’ ของอาเซียน ผ่านกระบวนการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียน อาทิ การมีกิจกรรมที่จะช่วยให้พลเมืองในประเทศสมาชิกอาเซียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกันและกัน ดังเช่น การกำหนดให้มีรางวัลซีไรต์ หรือ “รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write หรือ South East Asian Writers Awards) ซึ่งเป็นรางวัลประจำปีที่มีมอบให้แก่ักเขียนของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพอันดีในหมู่นักเขียนและประชาชนทั่วไปในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นต้น

3. กลไกของประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

แบ่งเป็น 3 ระดับ (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, <http://www.mfa.go.th/asean/th>) คือ

3.1 คณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ประชุมปีละ 2 ครั้งและรายงานผลความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนงาน ASCC ต่อผู้นำในการประชุมสุดยอดอาเซียน ในส่วนของประเทศไทยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้แทนในคณะมนตรีฯ

3.2 คณะกรรมการเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Committee of the Senior Offices of-SOCA) เป็นการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสประมาณ 4 ครั้งต่อปีเพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการมาตรการต่าง ๆ ขององค์กรเฉพาะด้านใน ASCC ตามแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และสรุปรายงานผลการดำเนินการต่อคณะมนตรีฯ ในส่วนของประเทศไทย ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้แทนไทย

3.3 องค์กรเฉพาะสาขา (Sectoral bodies) ใน ASCC ขับเคลื่อนการดำเนินการตาม ASCC Blueprint โดยกรอบการประชุมระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโส (ปลัดกระทรวงฯ) ที่เกี่ยวข้องได้แก่

3.3.1 สารนิเทศ (กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.2 วัฒนธรรมและศิลปะ (กระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.3 การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.4 ภัยพิบัติ (กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.5 สิ่งแวดล้อม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.6 สมัชชาภูมิภาคอาเซียนเรื่องมลพิษหมอกควัน (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.7 สาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.8 แรงงาน (กระทรวงแรงงานเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.9 พัฒนาชนบทและจัดความยากจน (กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.10 สวัสดิการสังคมและการพัฒนา (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.11 เยาวชน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ประสานงาน หลัก)

3.3.12 ข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน กพ. เป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.13 สตรี (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ประสานงานหลัก)

3.3.14 กีฬา (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้ประสานงานหลัก)

4. สาระสำคัญของแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

มีสาระสำคัญสรุปได้ (ผู้เขียนสรุปจาก กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. แผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เสา) Roadmap for ASEAN Community 2015, หน้า 132-172.) ดังนี้

4.1 การพัฒนามนุษย์ ได้แก่ 1) ให้ความสำคัญกับการศึกษา 2) การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 3) ส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม 4) ส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์ 6) เสริมสร้างทักษะในการประกอบการสำหรับสตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ 7) พัฒนาสมรรถภาพของระบบราชการ

4.2 การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม ได้แก่ 1) การขจัดความยากจน 2) เครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมและความคุ้มครองกันจากผลกระทบด้านลบจากการรวมตัวอาเซียนและโลกาภิวัตน์ 3) ส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร 4) การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพ 5) การเพิ่มศักยภาพในการควบคุมโรคติดต่อ 6) รับประกันอาเซียนที่ปลอดภัยเสถียร และ 7) การสร้างรัฐที่พร้อมรับกับภัยพิบัติและประชาคมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น

4.3 ความยุติธรรมและสิทธิ ได้แก่ 1) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการสำหรับสตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ 2) การคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน และ 3) ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ

4.4 ส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 1) การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลก 2) การจัดการและการป้องกันปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมข้ามแดน 3) ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) ส่งเสริมเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อม (อีเอสที) 5) ส่งเสริมคุณภาพมาตรฐานการดำรงชีวิตในเขตเมืองต่าง ๆ ของอาเซียน และเขตเมือง 6) การทำการประสานกันเรื่องนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและฐานข้อมูล 7) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน 8) ส่งเสริมการจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน 9) ส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรน้ำจืด 10) การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการจัดการต่อผลกระทบ และ 11) ส่งเสริมการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน

4.5 การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน ได้แก่ 1) ส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน และความรู้สึกของการเป็นประชาคม 2) การส่งเสริมและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของอาเซียน 3) ส่งเสริมการสร้างสรรคดีด้านวัฒนธรรมและอุตสาหกรรม 4) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับชุมชน และ 5) การลดช่องว่างทางการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาโดยเฉพาะมิติด้านสังคม ระหว่างสมาชิกเก่า 6 ประเทศ และประเทศใหม่ (CLMV: กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) และในพื้นที่ของอาเซียนที่ถูกทอดทิ้งและด้อยพัฒนา

5. ความคืบหน้าของการดำเนินการ

องค์กรเฉพาะสาขาได้ทยอยจัดทำแผนงานเพื่อประเทศสมาชิกอาเซียนดำเนินการตามแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนสำหรับช่วงปัจจุบันจนถึงปี 2558 แล้ว โดยมีประเด็นคืบหน้าที่สำคัญ ๆ อาทิ

5.1 การดูแลคุ้มครอง สิทธิประชาชน ได้มีจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิสตรีและเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children-ACWC) โดยผู้แทนไทยได้แก่ ดร. สายสุรี จุติกุล และนางกานดา วัชรโรทัย (อดีตรองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ปัจจุบันนางกานดาดำรงตำแหน่งประธาน ACWC นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ผลักดันให้ประกาศทศวรรษคนพิการอาเซียน (ค.ศ.2011-2015) เพื่อส่งเสริมคุณภาพ ศักยภาพคนพิการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น

5.2 การศึกษา อาเซียนได้จัดทำแผนการศึกษา 5 ปี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการศึกษา สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียนเพิ่มศักยภาพคนให้เตรียมพร้อมต่อการเคลื่อนย้ายแรงงาน รวมทั้งแนวทางการทำหลักสูตรอาเซียนกลางเพื่อแต่ละประเทศใช้ประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน

5.3 แรงงานข้ามชาติ อาเซียนกำลังยกร่างตราสารเพื่อกำกับดูแลแรงงานข้ามชาติ โดยคาดว่าจะเสร็จในปี 2558

5.4 การจัดการภัยพิบัติ จัดตั้งศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance-AHA Centre) ที่กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย

5.5 การสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการสร้างประชาคมอาเซียน ในระหว่างที่ไทยเป็นประธานอาเซียน ได้ริเริ่มการจัดหาหรือระหว่างผู้นำอาเซียนกับภาคประชาชน ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ภาคประชาสังคมและเยาวชน และจัดตั้งสมาคมอาเซียน-ประเทศไทย

5.6 การยกระดับการประชุม/หรือจัดตั้งการประชุมขึ้นใหม่ เพื่อพัฒนาความร่วมมือในระดับนโยบาย ได้แก่ การยกระดับความร่วมมือด้านสตรี และที่ประชุมกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชาและไทย) ด้านมลพิษหมอกควันตามความตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษหมอกควันจากระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส เป็นระดับรัฐมนตรีและการจัดตั้งการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านกีฬา เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียนและผลักดันและสร้างความพร้อมของอาเซียนในการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลกในปี ค.ศ. 2030 ตามข้อมติของผู้นำอาเซียน

ในระดับอาเซียน นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธาน เพื่อกำกับดูแลการขับเคลื่อนดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ในการสร้างประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

6. ประเด็นสำคัญในความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ประเด็นความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมีหลายประเด็นดังรายละเอียดต่อไปนี้ (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ เรื่อง การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน. หน้า 36-46)

6.1 ความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียน

ความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ได้มีการประชุมหารือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อพิจารณาแนวทางการร่วมมือด้านการศึกษา โดยการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ การพัฒนาหลักสูตรอาเซียน การโอนหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยของประเทศสมาชิกอาเซียนที่อยู่ในเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนโดยจะมีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านการศึกษาเป็นประจำทุกปี การประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านการศึกษา และการประชุมกับประเทศบวกสาม รวมถึง การประชุมในกรอบของซีมีโอด้วย

ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านการศึกษา ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 18-20 มกราคม 2555 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ การติดตามความคืบหน้าและการดำเนินโครงการต่าง ๆ กรพัฒนาและความคืบหน้าด้านการโอนหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา (ASEAN Credit Transfer System-ACTS) ภายใต้กรอบของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network-AUN)

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรองแผนงานด้านการศึกษา 5 ปี (ASEAN 5-Year Work Plan on Education 2011-2015) ซึ่งเป็นแนวทางการร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษา มีสาระสำคัญ 5 ประการ คือ

6.1.1 การร่วมมือกันสร้างความตระหนักรู้ (Promoting ASEAN Awareness)

6.1.2 การเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ (increasing Access to Quality Primary and Secondary Education)

6.1.3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาสาขาอาชีพ (increasing Quality of Education – Performance Standards, Lifelong Learning and Professional Development)

6.1.4 การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านการข้ามแดนและความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา (Strengthening Cross-Border Mobility and internationalization of Education)

6.1.5 การสนับสนุนองค์กรเฉพาะสาขาอื่น ๆ (Support for other ASEAN sectoral bodies with an interest in education)

ในส่วนของไทย กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานด้านการศึกษา กับประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสและระดับรัฐมนตรีด้านการศึกษาอาเซียน และมีโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้อาเซียน อาทิเช่น โครงการโรงเรียน Spirit for other ASEAN โครงการ ASEAN Focus School โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียน ASEAN-China Youth Caring and Sharing Programme และการจัดทำหนังสือ คู่มือเกี่ยวกับอาเซียน ทั้งนี้จาก

การประสานกับกระทรวงศึกษาธิการทราบว่า ร.มว.ศธ. ได้กำหนด 22 นโยบายหลักด้านการศึกษา(ซึ่งเป็นผลจากการประชุมหน่วยงานภายในของกระทรวงศึกษาธิการ ครั้งที่ 3/2555 เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2555)

นอกจากนี้ ความร่วมมือด้านการศึกษาที่สำคัญยังอยู่ภายใต้กรอบความร่วมมือขององค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีมีโอ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับอาเซียนด้วย โดยศูนย์ภูมิภาคซีมีโอด้านอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO Regional Centre for Higher Education and Development) ตั้งอยู่ที่ประเทศไทยและทำหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือระดับอุดมศึกษาและจัดการอบรมวิจัยที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของภูมิภาค ศูนย์ระดับภูมิภาคว่าด้วยโบราณคดีและจิตรศิลป์ (SEAMEO Regional Center for Archaeology and Fine Arts: SPAFA) ซึ่งมีการสอนและฝึกอบรมหลักสูตรด้านโบราณคดีและประเพณีของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีสถานะล่าสุด คือ

6.1.6 ในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ครั้งที่ 7 รัฐมนตรีฯ ของอินโดนีเซียในฐานะเจ้าภาพจัดการประชุมและประธาน ASED ได้จัดพิธีเปิดการประชุมระดับรัฐมนตรีฯ พร้อมกับเชิญนาย David Carden เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำอาเซียน และนาย Anthony Miller รองปลัดกระทรวงศึกษาสหรัฐฯ เข้าร่วมพิธีเปิดตัวคู่มือการจัดทำหลักสูตรอาเซียน (ASEAN Curriculum Source Book) อย่างเป็นทางการซึ่งคู่มือดังกล่าวได้ยกย่องขึ้นภายใต้การสนับสนุนของ USAID และคณะทำงานของประเทศสมาชิกอาเซียนร่วมกันพิจารณา มีการปรับปรุงแก้ไขจนสำเร็จ

6.1.7 สำคัญ 5 ประการของคู่มือการจัดทำหลักสูตรอาเซียน คือ 1) เรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน 2) คุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย 3) ความเชื่อมโยงของโลกและท้องถิ่น 4) การส่งเสริมเรื่องการทำเทียมกันและความยุติธรรม 5) ความร่วมมือกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน และได้ยกตัวอย่างเนื้อหาวิชาที่จะบรรจุเรื่องอาเซียนไว้ ได้แก่ วิชาประวัติศาสตร์และสังคม วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จริยธรรม ภาษา ศิลปะ สุขศึกษา เทคโนโลยี เป็นต้น

6.18 ในระดับอุดมศึกษา มีความคืบหน้าในส่วนของการดำเนินงานของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน(ASEAN University Network – AUN) ที่สำคัญคือ โครงการระบบการโอนหน่วยกิต (The ASEAN Credit Transfer System – ACTS) ขณะนี้ มีสาขาวิชาที่นักศึกษาสามารถเลือกลงทะเบียนในระบบการโอนหน่วยกิตในมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนได้ จำนวน 12,270 สาขาวิชา ผู้สมัครในปี 2554-2555 สมัครออนไลน์จำนวน 232 คน สมัครและได้รับการเสนอชื่อผ่านมหาวิทยาลัยในเครือข่าย จำนวน 137 คน ได้เข้าร่วมโครงการและได้ทุนสนับสนุน จำนวน 51 คน

6.2 ความร่วมมืออาเซียนด้านสาธารณสุข

ความร่วมมือของอาเซียนด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่ในปัจจุบันอยู่ภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint 2009-2015) ใน 5 หัวข้อหลัก ได้แก่

- 6.2.1 การส่งเสริมความมั่นคงและความปลอดภัยด้านอาหาร
- 6.2.2 การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพสมบูรณ์
- 6.2.3 การเพิ่มศักยภาพในการควบคุมโรคติดต่อ
- 6.2.4 การรับประกันอาเซียนที่ปลอดภัยเสถียร
- 6.2.5 การสร้างรัฐที่พร้อมรับกับภัยพิบัติและประชาคมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี ความร่วมมืออาเซียนด้านสาธารณสุขมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในเรื่องอื่น ๆ ภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมอีก 2 สาขาหลักด้วย อาทิ การจัดการภัยพิบัติและวิกฤตการณ์ภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) และการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมือภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint)

6.3 ความร่วมมืออาเซียนด้านสาธารณสุข ที่ผ่านมามีได้ดำเนินการผ่านกลไกความร่วมมือ 3 ระดับ คือ

6.3.1 การประชุมระดับรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน (ASEAN Health Minister' Meeting: AHMM)ซึ่งล่าสุดประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม AHMM ครั้งที่ 11 เมื่อเดือนมิถุนายน 2555 ที่ จ. ภูเก็ต

6.3.2 การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการพัฒนาสาธารณสุข (Senior Official's Meeting on Health Development: SOMHD) ซึ่งประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเพื่อกำหนดแผนงานของ SOMHD ครั้งแรก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2553 ที่ จ. เชียงใหม่ และการประชุมระดับคณะทำงาน/ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) โรคติดต่อ (ASEAN Experts Group on Communicable Diseases-AEGCD) 2) ความปลอดภัยของอาหาร (ASEAN Experts Group on

Food Safety-AEGFS) 3) ความร่วมมือด้านเทคนิคเกี่ยวกับยา (ASEAN Working Group on Technical Cooperation in Pharmaceuticals-AWGTC) 4) การเตรียมพร้อมและรับมือกับโรคระบาด (ASEAN Technical Working Group on Pandemic Preparedness and Response-ATWGP) 5) การควบคุมยาสูบ (ASEAN Focal Points on Tobacco Control) 6) เอดส์ (ASEAN Task Force on AIDS-ATFOA) 7) สุขภาพจิต (ASEAN Task Force on Mental Health-AMT) 8) สุขภาพแม่และเด็ก (ASEAN Task Force on Maternal and Child Health-ATFMCH) 9) โรคไม่ติดต่อ (ASEAN Task Force on Non-communicable Disease-ATFNCD)

6.3.3 อาเซียนยังมีกลไกการหารือระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านสาธารณสุขกับจีน และประเทศบรูไน (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) ควบคู่ไปกับการร่วมมือภายในอาเซียนด้วย ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอาเซียนและจีนได้ลงนามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือด้านสาธารณสุข ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีสาธารณสุขอาเซียน-จีน ครั้งที่ 4 เมื่อเดือนมิถุนายน 2555 ที่ จ. ภูเก็ต และที่ผ่านมามีประเทศไทยมีบทบาทที่แข็งขันในการผลักดันความร่วมมือหลายด้าน อาทิ การควบคุมโรคระบาด โดยเฉพาะในกรอบความร่วมมือเครือข่ายการฝึกอบรมเกี่ยวกับโรคระบาดภาคสนามกับประเทศบรูไน (ASEAN +3 Field Epidemiology Training Network-FETN) ซึ่งประเทศไทยได้เสนอตัวที่จะทำหน้าที่ Coordinating Office สำหรับกรอบความร่วมมือนี้

- การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Health impact Assessment-HIA) โดยประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง HIA ครั้งที่ 1 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2555 ที่ จ. ภูเก็ต
- สุขภาพจิต โดยประเทศไทยดำรงตำแหน่งประธาน AMT ในปี 2555-2556
- การควบคุมยาสูบ โดยประเทศไทยเป็นผู้เสนอและผลักดันแนวคิด Towards Smoke Free ASEAN เมื่อปี 2554 ซึ่งได้มีวิธีเปิดตัวการรณรงค์เรื่องนี้เมื่อมีนาคม 2555 ที่สิงคโปร์

6.4 การบริหารจัดการภัยพิบัติ (พลเรือน)

คณะรัฐมนตรีอาเซียนได้ริเริ่มความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบของปฏิญญากรุงเทพฯ ค.ศ. 1967 โดยร่วมกันจัดตั้ง ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities หรือคณะกรรมการอาเซียนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งรวมเรื่องการจัดการภัยพิบัติ ต่อมา ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1976 ที่บาหลี อินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียน ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord or Bali Concord I) โดยมีประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติที่ถูกบรรจุไว้เป็นหลักการ ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยอื่น ๆ สามารถเป็นปัจจัยที่ฉุดรั้งการก้าวเดินของการพัฒนาของประเทศสมาชิกได้ ดังนั้น ประเทศสมาชิกจะให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประเทศที่ประสบภัย ตามกำลังและขีดความสามารถที่มีอยู่” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีการพัฒนาความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management-ACDM) พร้อมทั้งกำหนดหลักการมาตรการ และกลไกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนความร่วมมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัจจุบัน การบริหารจัดการด้านภัยพิบัติของไทยในระดับภูมิภาคส่วนใหญ่จะผ่านกลไกของ ACDM โดยอยู่บนพื้นฐานของความตกลงอาเซียนว่าด้วยการบริหารจัดการภัยพิบัติและการตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADNER) เพื่อเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดตั้งระบบเตรียมความพร้อมในปฏิบัติการร่วมอาเซียนเพื่อให้ความช่วยเหลือระหว่างกันกรณีภัยพิบัติและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Center for Humanitarian Assistance: AHA Centre) กล่าวคือ

6.4.1 คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Committee on Disaster Management-ACDM)

คณะกรรมการอาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ หรือ ACDM เป็นคณะทำงานที่เปลี่ยนสถานะมาจากคณะผู้เชี่ยวชาญของอาเซียน (ASEAN Experts Group on Disaster Management: AEGDM) ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ.2003 มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้มีการดำเนินการในเชิงรุก (Proactive) ในการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบความร่วมมือของภูมิภาคอาเซียน และกำหนดให้มีการประชุมเป็นประจำทุกปีอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง โดยมีพันธกิจ คือ การส่งเสริมความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติทุกด้านอย่างครบวงจร ได้แก่ การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การตอบโต้ การบรรเทาและฟื้นฟู โดยผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติต่อการพัฒนาด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

สมาชิกของ ACDM คือ หัวหน้าหน่วยงานระดับชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการจัดการภัยพิบัติ ปัจจุบันมีการประชุมไปแล้วจำนวน 19 ครั้ง โดยประธาน ACDM จะมาจากประเทศสมาชิกซึ่งจะเวียนกันเป็นเจ้าภาพตามลำดับตัวอักษร ในปี 2555 นี้ ประเทศไทยได้รับหน้าที่เป็นประธาน ACDM (ได้มีการส่งมอบตำแหน่งจากสิงคโปร์เมื่อวันที่ 13 มี.ค. 2555 ในการประชุม ACDM ครั้งที่ 19)

6.4.2 ความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER)

ACDM ได้ร่วมกันจัดทำความตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response: AADMER) ขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยในส่วนของประเทศไทยคณะรัฐมนตรีได้มีมติวันที่ 19 กรกฎาคม 2548 เห็นชอบให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลงนามในความตกลงฯ และมอบหมายให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการตามความตกลงฯ ดังกล่าว โดยมีอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นผู้ประสานงานหลัก (Focal Point) ของ ACDM ทั้งนี้ รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนได้มีการร่วมลงนามใน AADMER เรียบร้อยแล้วในการประชุม ครั้งที่ 38 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2548 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2552

AADMER มีลักษณะเป็นความตกลงที่มีพันธกรณีที่ประเทศภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหากลไกที่มีประสิทธิภาพที่สามารถลดความเสียหายจากภัยพิบัติต่อชีวิต และทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของภาคี และเพื่อร่วมกันตอบโต้ภัยพิบัติฉุกเฉิน ประกอบด้วย 11 ส่วน และ 36 มาตรา โดยกำหนดกรอบความร่วมมือและการจัดตั้งกลไกด้านการจัดการภัยพิบัติของอาเซียนในลักษณะครบวงจรของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ครอบคลุมทั้งในยามปกติ ก่อนเกิดภัย (การกำหนดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนภัย การป้องกัน การเตรียมความพร้อม) ในขณะเกิดภัย (การตอบโต้สถานการณ์ ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์) ภายหลังเกิดภัย(เช่น การบูรณะฟื้นฟู) ตลอดจนความร่วมมือทางด้านวิชาการ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยเน้นหลักการที่ให้แก่ประเทศสมาชิกได้ช่วยเหลือตนเองให้เต็มที่ก่อน และหากเกินขีดความสามารถจึงใช้กลไกที่กำหนดไว้ใน AADMER ในการช่วยเหลือต่อไป

ไทยเป็นประเทศนำ (lead shepherd) ในด้าน (1) Working Group on Prevention and Mitigation ร่วมกับลาว (2) implementing National Action Plans on Disaster Risk Reduction and Strengthening Legal and institutional Frameworks และ (3) Outreach and Mainstreaming ภายในกรอบของ AADMER Work Program 2010-2015

6.4.3 ศูนย์ประสานงานอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance: AHA Centre) มีรายละเอียด ดังนี้ 1) AAMER ข้อ 20 ได้มีการระบุให้จัดตั้ง AHA Centre ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน ในการประชุมสุดยอดผู้นำเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2554 ศูนย์มีที่ตั้งกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย 2) AHA Center จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานของภาคีกับองค์การสหประชาชาติ/ องค์การระหว่างประเทศ และจะดำเนินการบนพื้นฐานความเข้าใจว่าภาคีจะดำเนินการก่อนเพื่อจัดการภัยพิบัติ 3) ในกรณีร้องขอความช่วยเหลือนอกจากจะขอโดยตรงไปยังผู้ให้ความช่วยเหลือ แล้วอาจจะผ่านAHA Centre1 เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งคำขอดังกล่าวที่ประชุม ACDM ครั้งที่ 19 ได้เห็นชอบได้มีการแต่งตั้ง Said Faisal ชาวอินโดนีเซียให้ดำรงตำแหน่ง Executive Director ของศูนย์ฯ 4) ในปี 2555 ไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย) เป็นประธาน ACDM และได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ACDM ครั้งที่ 20 ระหว่างวันที่ 23-25 ส.ค. 2555 ณ กรุงเทพฯ

6.4.4 คณะกรรมาธิการอาเซียนเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิสตรีและสิทธิเด็ก (ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children-ACWC) มีดังนี้ 1) การจัดตั้ง ACWC เมื่อปี 2552 สอดคล้องกับหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women) แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme (VAP) 2004-2010)กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ซึ่งมีผลปฏิบัติตั้งแต่ปี 2552 และแผนการดำเนินงานเพื่อสร้างประชาคมอาเซียน 2552-2558 (Roadmap for the ASEAN Community 2009-2015) 2) ACWC เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (intergovernmental body) และเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน มีสถานะเป็นองค์กรที่ให้คำปรึกษา โดยมีองค์กร

ทั้งสิ้น 20 คนจากประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ โดย ดร. สายสุรี จุติกุล และนางกานดา วัชรโรทัย เป็นผู้แทนไทย ปัจจุบัน นางกานดาดำรงตำแหน่งประธาน ACWC 3) อำนาจหน้าที่ (Terms of Reference-TOR) ของ ACWC ได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกอาเซียนและที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 23-25 ตุลาคม 2552 ที่ประเทศไทย TOR ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของ ACWC เพื่อเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนของสตรีและเด็กโดยคำนึงถึงภูมิหลังที่แตกต่างทาง ภูมิศาสตร์ สังคม การเมือง ศาสนา และเศรษฐกิจในภูมิภาค ส่งเสริมคุณภาพชีวิต การพัฒนาศักยภาพ และการมีส่วนร่วมของ สตรีและเด็กในประชาคมอาเซียน ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินการที่สอดคล้องกับกลไกในระดับนานาชาติต่าง ๆ ด้านสิทธิ มนุษยชนของสตรีและเด็กที่เกี่ยวข้อง และ 4) สถานะล่าสุด ได้มีการประชุม ACWC ครั้งที่ 5 ณ สำนักเลขาธิการอาเซียน กรุงจาการ์ระหว่างวันที่ 2-5 กรกฎาคม 2555 ที่ประชุมได้กล่าวถึงการทำงานตามแผนการดำเนินงานของ ACWC 2555-2559 (ACWC Work Plan 2012-2016) สำหรับดำเนินงานขั้นแรกช่วงปี2555-2557 ACWC มีแผนงานจะทำ 12 โครงการ อาทิ การตีพิมพ์ “ASEAN best practices in eliminating violence against woman and violence against children in ASEAN Member States” การพัฒนาเครือข่ายการบริการทางสังคมระดับภูมิภาค (regional network of social services) เพื่อเสริมสร้างพลังของสตรีและเด็กที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงเป็นต้น นอกจากนี้เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2555 ACWC ได้มีการพบปะกับผู้แทนเยาวชน และภาคประชาสังคม (civil society organizations) จากประเทศสมาชิกอาเซียน

7. สรุป

การดำเนินการตามแผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนสร้างความตื่นตัวให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนามนุษย์ ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษา การระงับปัญหาด้านยาเสพติด การให้ความสำคัญด้านการคุ้มครองและสวัสดิการสังคม มีการสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมและความคุ้มกันจากผลกระทบด้านลบจากการรวมตัวอาเซียนที่จะต้องอยู่ร่วมกันท่ามกลางศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง การมุ่งเน้นความยุติธรรมและสิทธิโดยมุ่งส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการสำหรับสตรี เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การคุ้มครองและส่งเสริมแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานเมื่อมีการประกาศอาชีพแลกเปลี่ยนเสรี ในส่วนของเสาสังคมและวัฒนธรรมนี้ยังกล่าวถึงส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลก การจัดการและการป้องกันปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมข้ามแดน การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง และทรัพยากรทางทะเลและส่งเสริมการบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน เป็นต้น เนื่องจากในประชาคมอาเซียนมีทั้งประเทศภาคพื้นสมุทรและภาคพื้นทวีป ที่สำคัญในสาขานี้ยังมีประเด็นการลดช่องว่างทางการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ คือ เสริมสร้างความร่วมมือเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาโดยเฉพาะมิติด้านสังคม ระหว่างสมาชิกเก่า 6 ประเทศ และประเทศใหม่ (CLMV คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) และในพื้นที่ของอาเซียนที่ถูกทอดทิ้งและด้อยพัฒนาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการรวมตัวของกลุ่มประเทศแบบภูมิภาคนิยมอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

- ENN: EDUZONES NEWS NETWORK ศูนย์ข่าวการศึกษาไทย. **ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน**. (online) accessed 19 กันยายน 2555, Available from www.enn.co.th
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน**. (online) accessed 19 กันยายน 2555, Available from <http://www.mfa.go.th/asean/th/customize/16271-ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน>.
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). **เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ เรื่อง การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน**. มปป.
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (มปป.). **แผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (3 เสา) Roadmap for ASEAN Community 2015**. มปป.